GODZIENNA

Gazeta Krakowska

N^er 247. ROK 1833. PIĄTEK 20 WRZEŚNIA

Pismo to wychodzi codzień oprócz świąt uroczystych, w drukarni ST. GIESZKOWSKIEGO.

PRENUMERATA
Kwartalna.......złp. 12
Miesięczna...... „ 5

Jutro Mateusza Apos.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE
Barometr zredukowany na 0° Reaumiura.

Dzien godzina	Barometr na 0° R,	Therm:	Higro-metr	Wiatr	Stan Atmosf.	UWAGI.
7 27	„ 3, 863	+ 10,3	+ 5.5	Zaden	Mgła	Deszcz.
12	„ 3, 867	1 ;8	10,5	Pn. wschodni średni	Pogoda z Chmurami	
10. 3	„ 3, 645	17,9	9,5	„ mocny	„ „	
9	„ 3, 877	+ 13,0	+ 10,0	„ „	Chmury	

Część Nieurzędowa.

WIADOMOŚCI Z DAWNIEYSZYCH POCZT.

SZWAYCARYA.

Neufchatel 28 Sierpnia.

Na wczorayszem drugiem posiedzeniu prawodawczem, zgromadzenie otrzymało następujące udzielenie od rady stanu, względem uczynionego przez prezydujący kanton do Neufchatelu wezwania: 1) Znany pod nazwiskiem Sarneńskiey konferencyi związek kilku szwaycarskich kantonów, zostaje, jako w brew ustawie istniejący, rozwiązany i 2) niereprezentowane teraz na seymie stany, wzywa się do wysłania posłów. »Prawodawcze zgromadzenie ma formalnie oświadczyć, po pierwsze: że kanton Neufchatel nie wszedł w żaden inny związek i żadne z obowiązanie z szwaycarskiemi stanami, prócz umowy z dnia 7 sierpnia roku 1815. Zlecenia, jakie prawodawcze zgromadzenie neufszatelskim posłom d. 11 grudnia 1832 udzieliło, są to tylko tey osnowy, że celem utrzymania nie zachwianie zaprzysiężonego traktatu związkowego i w skutek dawnieyszych oświadczeń i zawsze objawianych przez kanton Neufchatel zasad, jego posłowie w żadnym razie na seymie bydź nie mają, jeżeli Liestalscy posłowie przypuszczeni będą, i że się z posłami tych kantonów, którzy w tey samey myśli się wynurzyli, (z miastem Bazyleą, Inner-Schwyc, Uri i Unterwalden) mają porozumieć względem wydać się mającego do posłów kantonów, nowemi zasadami przeistoczonych, oświadczenia. »Niepodobna artykułu 6go szwaycarskiey związkowey ustawy, zabraniającey kantonom zawierać sprzeczne z instytucyami i prawami innych kantonów związki, przystosować do instrukcyi, które zamierzały utrzymanie traktatów zaręczonych.— Co się tyczy wysłania posłów do seymu, chociażby takowe powszechnie nie za prawo, lecz za powinność poczytano, chociażby o tey powinności gdziekolwiek w ustawie wzmiankowano, co się nie stało, jednakowoż w takim szczególnym przypadku, musiałaby takowa powinność ustąpić daleko głównieyszey, to jest tey, nieprzyzwolenia na ustawy, jako istotne zmiany przez mocarstwa nadaney konstytucyi zarządzające, tey powinności nie składania nowey przysięgi, niezgodney w naszych oczach z przysięgą według

ustawy z r. 1815 złożoną.— W skutek woyskowego obsadzenia obwodów Schwycu i Bazylei, kantony, które łącznie z Neufchatelem, oparte na wspólnych zasadach dawnych, oświadczenia swe były wynurzyły, teraz ich się wyrzekły. Nie możnaby więc istotnie mówić o konferencyach lub wspólnych oświadczeniach. Jednak Neufchatel nie może się wyrzec zasad dla których do Sarneńskiey konferencyi należał, również nieuznaje postanowień seymu względem Bazylei i Schwycu na ustawie z r. 1515 uzasadnionych. Seym bowiem zniewolił do przyjęcia nowych zasad, przeistoczenia instytucyi dawnych, co jest w brew ustawie z r. 1815, którey jedynym celem było utrzymanie dawnych praw.— Jeżeli kantony, które przez długi czas to samo przekonanie wyrzekły, jednak teraz na uchwałę seymu przyzwoliły, miały one niezaprzeczone prawo tego na mocy udzielności, jaką kantonowe władze są obdarzone.— Ale co się tyczy kantonu Neufchatel, wiadomo seymowi, że w naszym kantonie nie w zgromadzeniach, lecz w osobie xięcia (króla Pruskiego) udzielna władza spoczywa, i że, chociaż prawodawcze zgromadzenie przez król. oświadczenia z dnia 18 czerwca 1814 i 3 września 1831 zgodnie z traktatem z dnia 19 maja 1815 który Neufschatel z szwaycarską rzeszą połączył, jest upoważnione bez dalszego potwierdzenia lub zezwolenia głosować względem ziszczenia wszelkich zobowiązań, przez kanton Neufchatel tym traktatem i drugim z d. 2 sierpnia 1815 podjętych, jednak to zgromadzenie nie ma prawa zmieniać rodzajù i sposobu tych zobowiązań. Kiedy teraz prawodawcze zgromadzenie jednomyślnie uznało i oświadczyło, że postanowienia seymu względem Bazylei i Inner-Schwycu są istotną zmianą traktatu związkowego, nie może, chociażby chętnie życzeniom swych szwaycarskich wspólbraci odpowiedzieć chciało, zezwolić na uchwałę, ustanawiającą dla Szwaycaryi zupełnie nowe i w skutkach nieobliczone prawo stanu, gdyż inaczey naruszyłoby swe powinności ku swemu udzielnemu xięciu, królowi pruskiemu, przekroczyłoby nadane mu (to jest zgromadzenie) pełnomocnictwo i podpisałoby akt nieważny.— Szczególne stosunki, w których ten kanton zostaje, niemniey nadzwyczayne narady swych współsprzymierzeńców innych szwaycarskich kantonów, zmierzające do wyłączenia Neufchatelu od prawa szwaycarskiego, usprawiedliwiają to postępowanie. — Chociaż pierwszy arrykuł aktu związkowego z dnia 7go sierpnia 1815 opiewa, że kantony wzajemnie sobie zaręczają swe ustawy, jak je naywyższa władza każdego kantonu nada, i chociaż Neufchatel jako monarchiczne państwo do rzeszy szwaycarskiey wstąpił, przecież seym z roku 1832 zezwolił naradzać się względem wniosku kantonu Lucerny tey osnowy. »Niech wysoki seym ogłosi monarchiczną ustawę z Neufchatelu za nieznośną z własnością członka rzeszy szwaycarskiey i niech przedsięweźmie środki, jakich honor i godność Szwaycaryi się domagają.»—Tylko 6 kantonów oświadczyło się wyraźnie przeciw temu wnioskowi narażającemu spokoyność i byt kantonu Neufchatel. Nadzwyczayna władza, jaką seym w Zurychu piastuje, zagraża jeszcze większem przesileniem, z czego rząd w Neufchatel tylko tak dalece dobrego skutku spodziewać się może, jak król pruski stósownie do życzenia kantonu Neufhatel już w lutym 1832 wynurzonego, a teraz powtórzonego z modyfikacyi stosunki tegoż kantonu względem rzeszy Szwajcarskiéj. Te życzenie zgadza się z propozycyą kantonu Bern, by Neufchatel wyjąć od wezwania do kantonów przy sejmie niereprezentowanych uczynionego.— Ziszczenie tego jest jedynym środkiem usunięcia sprzeczności, panującéj pomiędzy monarchicznemi Neufchatelu instytucyami i nowemi politycznemi wyobrażeniami, które teraz w Szwajcaryi górę wzięły, jest to jedyny środek zadosyć uczynienia kantonom, które rade widziały wniosek Lucerny; i zostawienia im do woli nadania nowej Konstytucyi narodowi Szwajcarskiemu; również oddalenia przesądów, jakie niestety wielka część szwaycarów przeciw Neufchatelowi powzięła. Po zmodyfikowaniu tych stosunków zawsze Noufchatel chce żyć w nayprzyjaźniejszym sąsiedztwie z Szwaycaryą. Jeżeli rzesza szwaycarska zachowa system neutralności, Nenfchatel chce należeć do tego systematu. Na dzisieyszym posiedzeniu zgromadzenie przyjęło to oświadczenie rady stanu, za swoje 67 głosami przeciw 15. Dway członkowie nie głosowali. *(G. P. S.)*

ANGLIA.

Londyn 30 Sierpnia.

Wczoraysza *Times* wyraża: »Nie jest niepodobieństwem iż spór o następstwo tronu hiszpańskiego pomiędzy infantem Don Carlos i jego synowicą, poruszy cały kontynent, i nasz kray daleko więcey mógłby zainteresować, niżeli pytanie portugalskie. Wszelkie osobiste, polityczne i moralne zasady stykają się.

Hampshire Telegraph utrzymuje, iż posłano do Lizbony rozkazy, aby dla zabezpieczenia poddanych angielskich, na wypadek zbliżenia się Bourmonta, okręt linijowy *Donegal* o 74 działach usadowił się pod warownym zamkiem A. Juliao, i tę warownię, zatknąwszy na niey banderę angielską, obsadził angielskiemi woyskami marynarki. Według teyże gazety zniszczono w Villa-Nuova blisko 7000 oxeftów wina.

Na wczorayszem posiedzeniu wyższey izby poczyniono wewnątz teyże potrzebne przygotowania do uroczystego odroczenia posiedzeń parlamentowych. Lordowie zgromadzili się zaraz po godzinie 12, galerye izby już od rana były zapełnione; obcy posłowie zajęli mieysca na biskupich ławkach. O godzinie 1szey przybył król otoczony dygnitarzami państwa i zajął mieysce na tronie. Skoro mowca izby niższey, blisko z 100 członkami, stanął przed szrankami, miał król mowę, którą tu dosłownie zamieszczamy:

Milordowie i *Panowie!* Przy otworzeniu teraźnieyszego parlamentu powiedziałem, iż w żadnym czasie nie zaymą uwagi WPanów, większey ważności przedmioty i takiey rozciągłości, jak teraźnieysze. Sposób i rodzay, jakiemi dopełniliście powierzonych sobie obowiązków, zasłużyły na moje nayżywsze uznanie i postawiły mnie w stanie zamknięcia posiedzeń, które równie godnemi uwagi z powodu trwałości, jako też cierpliwości i stałey pilności, których WPanowie przy tak bardzo pracowitych roztrząsaniach i różnych wydoskonaleniach powierzonych WPanów rozwadze daliście dowody.

Ciągle otrzymuję od moich sprzymierzeńców i od wszystkich władzców obcych zapewnienia przyjacielskich stosunków.

Ubolewam, iż nie mogę WPanów jeszcze uwiadomić o zawarciu ostatecznego układu pomiędzy Hollandyą i Belgią, lecz konwencya, którą wspólnie z królem Francuzów w upłynionym miesiącu maju zawarłem, nie dozwoli rozpoczęcia na nowo kroków nieprzyjacielskich, pomiędzy temi krajami, a tem samem zapewni na nowo zabezpieczenie powszechney trwałości pokoju.

W ostatnim czasie zaszłe w Portugalii wypadki, spowodowały mnie weyść w związek dyplomatyczny z tym krajem, dla tego zawierzytelniłem mojego posła przy dworze królowey Dony Maryi.— Bądźcie WPanowie przekonani, iż z upragnieniem oczekuję chwili, gdzie monarchija portugalska, od tak dawna węzłem przymierza i przez nayściśleysze związki interessów, połączona z Anglią, powrócę znowu do stanu pokoju i do swojego dawnego dobrego bytu.

Kroki nieprzyjacielskie, które zaburzyły pokóy w Turcyi, zostały ukończone, i możecie WPanowie bydź zapewnieni, iż troskliwie zwracać będę na wszystko uwagę, coby mogło teraźnieyszą lub przyszłą niepodległość tegoż państwa nadwerężyć.

Troskliwe roztrząsania na ostatnich posiedzeniach postawiły WPanów w możności odnowienia przywilejów banku angielskiego pod warunkami, które się zdają bydź dobrze wyrachowane do utrzymania publicznego kredytu, i do zabezpieczenia użyteczności tego ważnego instytutu.

Pracowite roztrząsania wydziałów obydwóch izb parlamentowych, w czasie wielorakich narad postanowiły WPanów także w stanie, załatwienia w sposób zadowolniający spraw wschodnio-indyjskiey kompanii. Mam naypewnieyszą nadzieję, iż systemat rządu, tym sposobem zaprowadzony, okaże się mądrze rozważonym, dla ulepszeń i dobrego bytu krajow Indyi; a przez otworzenie handlu z Chinami, otworzono nowe pole czynności i przedsiebiorczemu duchowi handlu angielskiego. Stan niewolnictwa w moich osadniczych posiadłościach, musiał koniecznie zająć ze względu obojętości i trudności przedmiotu stosowną część czasu WPanów i ich uwagę. Pomimo tego iż przeważające względy sprawiedliwości i ludzkości, kierowały WPanów naradami, przecież interessa właścicieli w koloniach nie zostały zaniedbane. Spodziewam się, iż dalsze postępy osadniczego sądownictwa i zachowanie się wszystkich klass w moich osadach, tego będą rodzaju, iż dobroczynne za-

miary prawodawstwa w zupełney mocy pozostaną i słusznym oczekiwaniom mojego ludu odpowiadać będą.

Utworzenie sądów tayney rady, jest także poprawą, które gdy krajowym klientom zapewnia istotną pomoc, również w moich osadniczych posiadłościach znacznych ulżeń dozwoli.

Możecie bydź WPanowie zapewnieni, iż żadna część pracy nie jast z tak prawdziwą interessownością uważana, jak ta, która przez dobre rozważone polepszenia prawa, przystępnieyszą czyni sprawiedliwość dla wszystkich moich poddanych.— W tym zamiarze spowodowany zostałem wyznaczyć kommissyą, która wszystkie kryminalne rozporządzenia zbierać i roztrząsać będzie, jak dalece i przez jakie środki, połączone bydź mogą sprawy karne, z innemi gałęziami naszegu sądownictwa.

Poleciłem także ustanowić kommissyą, które stan municypalnych korporacyi w całem połączonem królestwie roztrząsać będzie. Taki rezultat postawi WPanów w możności podania naywłaściwszych środków do uregulowania na trwałych zasadach wewnętrznego zarządu miast względem ich dochodów, ich administracyi i policyi. — Tymczasem przeszły dwa ważne prawa, które królewskim i parlamentowym miasteczkom w Szkocyi roztropne nadają ustawy; a później zwróćcie WPanowie uwagę, czyliby nie było dogodne, na nieinkorporowane miasta, które osiągnęły prawo wysełania członków parlamentowych, rozciągnąć też same korzyści.—

Z naywiększem mojem ubolewaniem widziałem się zmusznnym, żądać od WPanów pomnożenia siły zbroyney, dla trzymania na wodzy i ukarania burzycieli spokoyności w Irlandyi, odpowiedzieliście WPanowie zupełnie moim oczekiwaniom. — Oprócz w nader ograniczoney rozciągłości nie widziałem potrzeby, użytkowania z powierzoney mi władzy, a nawet mogę WPanom teraz udzielić zapewnienie, że duch nieposłuszeństwa i gwałtów pomijący w tak wielkim stopniu, znacznie się uspokoił. Z upragnieniem wyglądam chwili, w którey będzie mogła ustać ta smutna konieczność podobnych środków i dla tego chętnie udzieliłem moje przyzwolenie do różnych zbawiennych i ulgę przynoszących przepisów, które mi w czasie teraźnieyszego posiedzenia przedłożone były. Akt, który WPanowie według mego polecenia przyjęliście, względem posiadłości połączonego kościoła istniejącego w Irlandyi, i względem niezwłocznego i zupełnego zniesienia podatku kościelnego, jako też akt względem lepszego urządzenia sądów przysięgłych, tak w cywilnem jako też w karnem postępowaniu, są naylepszym dowodem, iż dla zaprowadzenia zbawiennych popraw, któreby zabezpieczały dobry byt wszelkich klass moich poddanych, i tém właściwszemi były do ścisleyszego połączenia prawodawczego zjednoczenia, za wsparciem WPanów nienaruszenie utrzymywać postanowiłem, w czem zupełne zaufanie w parlamencie połączonych królestw pokładać mogę. »Panowie izby niższey! Dziękuję WPanom za przyzwolenia, jakie WPanowie poczyniliście na potrzeby tegoroczne; wyrachowania jakie WPanom z mego polecenia przedłożono, są daleko niższe, niżeli w czasie poprzednich posiedzeń, przyczem wyliczonych oszczędności, mądrze użyliście WPanowie na zmnieyszenie publicznych ciężarów. Przekonany jestem, iż ogłędney oszczędności połączoney z słusznemi względami, trzymac się zawsze będziecie, a tak utwierdzicie prawo do powszechnego zaufania, które sobie zasłużyliście jako wierni stróże sławy korony i prawdziwych interessów ludu. *(G. P. S.)*

Doniesienia.